

Komentar in karta: 1/103

SLA V604 'oče'

Tjaša Jakop

1. Gradivo

Za pomen 'moški v odnosu do svojega otroka', knj. *ôče* (*ó*), v zahodnih in osrednjih narečjih prevladuje leksem *oče*, medtem ko je različica *oča* bolj značilna za štajersko in panonsko narečno skupino. Redkejšje so njune izpeljanke *oček*, *očka*, *oče*, *oči* in *oč*. Drugi najpogostejši leksem za obravnavani pomen je *ata*. Leksemi, ki izhajajo iz otroškega govora in so tvorjeni s ponavljanjem zlogov, so poleg *ata* še *tata*, značilen za zahodna narečja, in *čaća* na stiku s hrvaškimi govori. Poleg *ata* in *tata* so zapisane tudi njune izpeljanke, npr. *ate*, *ati*, *atej*, *atek*; *tati*, *tatej*, *tatek*. Prevzeti leksemi so *fater*, *fati*, *papa* in *japa*.

Ker v vprašalnici za SLA ni natančno pojasnjen pomen leksemov, je interpretacija ponekod problematična: iz gradiva ni vedno jasno, ali leksem pomeni očeta ali starega očeta ali celo starejšega poročenega moškega.

V T071 in v T076 leksem *oča* lahko pomeni 'stari oče'. V T373 je za leksem *oča* zapisano »starejši oče, večkrat v pomenu 'stari oče'«, za leksem *atek* pa »če je oče mlajši«. V T265 je zapisana opomba: »*Oče* se največkrat uporablja v pomenu stari oče ali pa za tisto obdobje, ko da premoženje sinu (ta mladim); otroci kličejo očeta *ata*.« V T127 ima leksem *čaća* pombo »tako otrok kliče očeta«.

V T027 leksem *oča* pomeni 'sosedov oče, gospodar'. V T331 je zapisano, da je najpogostejši leksem *ate*, pri drugem leksemu *fater* je opomba »bolj grobo«, pri tretjem leksemu *oče* pa »izgublja sorodstveni pomen in se uporablja za starejše moške«.

V T188 je ob različici *ati* oznaka novejše. V T244 je poleg leksemov *oče* in *ata* zapisan še leksem *oča* z oznako redko. V T387 ima leksem *oča* oznako starejše, *ata* pa novejše; prav tako ima v T247 *oča* oznako starinsko. V T033 ima leksem *tata* oznako novejše, v T156 pa leksem *čaća* oznako starejše.

2. Morfološka analiza

otec < *ot-bc-b 'oče' ← *ot-bc-b 'oče'
oča < *ot-bč-a ← zv. ed. *ot-bč-e
oče < *ot-bč-ę ← *otbč-a 'oče'
očka < *ot-bč-bk-a
oček < *ot-bč-bk-ъ
oče < *ot-bč-ęj-b
oči < *ot-bč-i
oč < *ot-bč-b

ota, nejasno, morda križanje med *oča/oče* in *ata* (gl. tudi V609 'stari oče')

ata < *at-a 'oče', kar je podobno kot *mama*, *tata* prvotno otroška beseda

ate < *at-ε

ati < *at-i

atej < *at-εj-ɔ

atek < *at-ɛk-ɔ

tata < *tat-a 'oče', kar je podobno kot *mama*, *ata* prvotno otroška beseda

tatek < *tat-ɛk-ɔ

tatej < *tat-εj-ɔ

tati < *tat-i

čača < *čač-a 'oče', kar je podobno kot *mama*, *tata* prvotno otroška beseda

fAter < **(fatr)-ɔ* 'oče' ← nem. *Vater* 'oče' z možnim bav. nem. prehodom *a > *o*

fati < **(fati)-∅* ← nem. *Vati*, kar je ljubkovalna oblika nem. *Vater* 'oče'

papa < **(papa)-∅* 'oče' ← nem. *Papa* 'oče'

japa < **j(apa)-∅* 'oče' ← madž. *apa* 'oče'

3. Posebnosti kartiranja

Kot enkratnice so kartirani leksemi *fati* v T018, *ota* v T216 in *japa* v T375.

Kot enkratnice z *oč-* so kartirani leksemi *oč* v T082, *oček* v T157 in *očka* v T279.

Kot enkratnice s *tat-* sta zapisana leksema *tatej* v T008 in *tatek* v T281.

Kot tretji in nadaljnji odgovor v posamezni točki so z znakom za komentar kartirani leksemi *oča* v T036, T054, T064, T078, T244 in T288, *oče* v T165 in T331, *oči* v T135 in T272, *ata* v T022, T195, T264 in T372, *ate* v T153, T308 in T328, *ati* v T049 in T188, *tata* v T033, T060, T133 in T285, *tati* v T049 in T051, *fater* v T043, T049, T051, T197, T230, T300, T314 in T324, *papa* v T125, T136 in T288 ter *otec* v T291.

4. Uporabljena dodatna literatura

Bajec 1950; ÈSSJa; Lekše 1893; Logar 1967; Ramovš 1923; Ramovš 1924; Sławski 1974–1979

5. Primerjaj

SLA: V609 'stari oče' (1/109), V623 'očim' (1/118); OLA: 1747, 1748; ALE: 455; SDLA-SI: /; ALI: 1430; ASLEF: 2098; HJA: 401